

- איך מערימים על החוק -

תקציב המדינה לשנת הכספים 1957/58 הוא צנוע מאד בסעיפי הנסיעה לחוץ-לארץ של המשרדים השונים. אולם, למרות שסך הכל של סעיפים אלה אינו עולה על 272 אלף ו-900 לירות, מסתכמת ההוצאה המועשית במיליונים אחדים. ההוצאות, מעל לתקציב הרשמי, מכוסות על-ידי סעיפי תקציב אחרים. למשל: משרד העבודה מקציב שני מיליון ל"י לבניית גשרים על פני הנהרות בארץ. מתקציב זה יכול המשרד להוריד כמה עשרות אלפי ל"י ולרשמן בהוצאותיו כסיוור מהנדסי הגשר בארצות הסקאנדינאביות לצרכי הסתכלות.

הועדה הבינמשרדית, בראשה עומדת מנהלת הלשכה לסטאטיסטיקה הגברת חנה אבן-טוב, אינה שולטת על תקציבי המשרדים בנושא זה. האינפורמציה היחידה המגיעה לידיעתה, היא זו המסופקת לה על-ידי אגף התקציבים והקובעת אם למשרד זה או אחר יש עדיין תקציב הוצאה רשמי — לממן את נסיעות פקידיו לחוץ-לארץ.

החלוקה הרשמית של סעיפי הנסיעה לחוץ-לארץ, למשרדים השונים:

משרד ראש הממשלה	4000
האוצר	42000
משרד הכריאות	5000
משרד הדתות	1500
משרד החוץ	77000
משרד החינוך	1000
משרד החקלאות	21000
משרד המסחר והתעשייה	38500
משרד המשטרה	9400
משרד המשפטים	1500
משרד הסעד	14000
משרד העבודה	10800
משרד הפיתוח	7000
משרד הפנים	1200
משרד הראר	7000
משרד התחבורה	32000

272900 ל"י

סיכום שטחי של רשימות היוצאים לחוץ-לארץ מעיד על לפחות 800 פקידים ממשלתיים והמוסדות הלאומיים, היוצאים מדי שנה בשנה באמתלאות שונות לסיוורים בארצות חוץ. הוצאה ממוצעת של כל נוסע כזה היא 2000 ל"י. יוצרת סכום של שני מיליונים ל"י לפחות, המוצאים מתקציב המדינה ומכיסו משלם המיסים במטבע קשה.

מרבית זמנו בעיסוקים, שאינם דחוק לטובת בני העיר תל-אביב. חברו, אברהם בויאר, סגן ראש העיר מטעם הפועל המזרחי וראש מחלקת התברואה, יצא ללמוד את שיטת הורקת פחי האשפה בציריך ואילו חברת המועצה והקואליציה מרים בן-פורת, לקחה ממספי משלם המסים התל-אביבי על מנת ללמוד "שיטות חדשות בגני ילדים". לא רק תל-אביב מממנת את נסיעות ראשיה. גם גרשון אגרון, ראש עיריית ירושלים, אינו מחמיץ שום הזדמנות לייצג בכבוד את עיר הקודש בועידות בינלאומיות. אפילו רחמים כלנר, סגנו החדש, יצא לא מכבר ללונדון בשליחות כל שהיא.

עובדה ראויה לציון: אחת הטענות המרכזיות של ראשי הערים, שרצו לנסוע להאג, היתה כי כל ראשי הערים הערביות הגדולות ישתתפו בוועידה. למעשה המציאות הזוהרת: מכל מדינות ערב, היה נוכח בוועידה רק ראש עיריית קהיר.

★ ★ ★

לא תחסום שור בטוסו

לשיא הגיוון הגיע ייצוגה של ישראל בוועידת הרדיו האסיאתית העומדת להיפתח בטוקיו. בחודש הבא, לא פחות מאשר מנהל קול ישראל צבי זינדר בכבודו ובעצמו יצא השבוע לפאן, כדי לדון ב"בעיות שיתוף פעולה הדוק יותר בין שירותי הרדיו באסיה", לבקר אחר-כך בתחנות השידור בפיליפינים, בסאם ובבורמה.

זהו, אגב, מסעו השלישי של מר זינדר השנה. לפני מבצע סיני, יצא מנהל שירות השידור למסע השתלמות באירופה, אך חזר ימים אחדים לאחר ראשית המבצע, בהרגישו בצדק כי ברגע כזה צריך הוא להיות במקום. מיד עם סיום המבצע, לא חיתר מר זינדר על המשך השתלמותו ויצא שוב. עתה הוא יוצא בשלישית להק את שיתוף-הפעולה. כידוע לכל מאזין, הרי הדבר היחיד החסר כיום לקול ישראל, שתקציבו הזעום אילץ אותו לקצץ את שעות השידור ולתכנן שידורים מסחרמים, הוא לימוד שיטות השידור היפניות. כל מחולל-השדים הזה של טיסות ומסעים בכל רחבי-העולם, להגות הנוסעים ועל חשבון הציבור, מתנהל ללא הפרעה — על אף העובדה כי הממשלה הקימה עוד בשנה הראשונה לקום המדינה וועדה בינמשרדית מיוחדת, שתפקידה לפקח על בולמוס הנסיעות ולחסום את השור בטוסו. חבריה של וועדה זאת עושים את המוטל עליהם ככל יכולתם, אך לא אשמתם היא שוועדה זו חסרה לעתים קרובות סמכויות ממשיות למנוע סיוולים על חשבון הציבור.

להלכה, אין אדם יכול לקבל הקצבה של מטבע-חוץ לנסיעה לחוץ-לארץ, אם לא אישרה הוועדה את נסיעתו. הסדר זה חל לא רק על פקידים ממשלתיים, אלא גם על אנשים המבקשים לייצג את ישראל בוועידות בינלאומיות מקצועיות.

יש אף דרכים ואחת להתחמק מענייה הבחונות של וועדה זו. די לו לפקיד ממשלתי לקבל היתר למסע של שלושה ימים, כדי שיוכל להאריכו למחצית השנה, על-ידי הסדר עם משרדו, המגלה בדרך כלל ליברליות רחבה. ראשי העיריות, למשל, זכו לכך שעניינם לא נידון כלל בוועדה זו. פקידים הסוכנות משוחררים אפילו מהגבלה תיאורטית זו. הם נוסעים ללא כל פיקוח, כי למען ציון לא ישתנה.

★ ★ ★

מדינה אדיש

שימת המטיילים על חשבון האזרח היא ארוכה ורחבה, אך ניתן לדלות מתוכה כמה וכמה פנינים. סיד אפלבוים, למשל, משמש כמנהל יחסי-הציבור של מלחה הפיתוח (המשך בעמוד 13)

מעט כדי להתבונן בהם בהרוחה. בשנה שעברה, למשל, ביקר תחילה באיסטנבול ואחר כך בלונדון, בדרוכו אל ומן הוועידה בציריך. סהר טען אחר-כך כי מסעים אלה היו על חשבוננו. אך גם לטענות כאלה יש תשובה מוכנה בפי הוועדה הממשלתית לנסיעות. לאחר כמה מקרים בלתי-נעימים, בהם מיוגו שליחים ממשלתיים את הנעים עם המועיל באופן מופקס ביותר, קבעה הוועדה כלל בלי-עבור כי אין פקיד ממשלתי ראשי לנסוע נסיעה הנערכת בחלקה למטרות רשמיות ועל חשבון הכלל, ובחלקה למטרות פרטיות על חשבוננו הפרטי. פקיד הטוען כי יש לו צורך בנסיעה פרטית, מתבקש לחזור במחילה מכבודו ממסעו הרשמי, ולצאת אחר-כך בנפרד למסע הפרטי. כן ראשי פקיד לצאת למסע פרטי ולמלא בהזדמנות זאת תפקיד רשמי, מבלי שיקבל הקצבת מטבע למסע זה מתקציב משרדו.

אך לוועדה אין כל כלים ממשליים לכפות את מרותה על טיילים חתיקים מסוגו של סהר. ההחלטות היפות נשארות על הגייר, ואילו סהר נשאר על המוטס או האונייה, כרצונו. ייצוג ישראל בוועידה הבינלאומית אינו סובל בגלל שגעותיה הפרטיים של איוו וועדה.

★ ★ ★

ועידת תופסי הכלבים

ניין ייצוגי ישראל בוועידות בינלאומיות הוא עניין גדול לכשעצמו. גניח לרגע כי במוסד בינלאומי כלשהו הוחלט לקיים השנה בסיאול, בירת קוריאה, כינוס בינלאומי של תופסי-כלבים, לשם תיאום עולמי ושיפור רמת המקצוע.

שמע הוועידה מגיע אל תופסי-הכלבים הראשי בעיריית תל-אביב, והוא מזדוור לפנות אל המחלקה למוסדות בינלאומיים במשרד החוץ ולדרוש כי ישלחוהו לסיאול. רמת המקצוע, הוא מבטיר, אסור לה לקפוא על שמריה במדינתנו הצעירה.

אם ניומק זה אינו מספיק, ישנו אחר, חזק יותר: בוועידה זאת עומדים להשתתף 27 תופסי-כלבים ממדינות-ערב, ואין ספק כי הם ינסו להעביר החלטה בגנות כלבי ישראל. ביתניים, עם התקרב מועד הוועידה, מסתבך העניין: מתברר, כי תופסי-כלבים זה הוא ציוני כללי, וייצוגו בוועידה לא ייתכן אם לא יישלחו אתו יחד גם שלושה תופסי כלבים ממפא"י, אחד מאחזות-העבודה ואחד ממפ"ם.

ברגע האחרון טוען משרד-המשטרה כי קיפחוהו, מכיוון שבשירותיו ישנם 15 מטפלים מקצועיים בכלבי-גישוש, ואין ספק כי מקצוע זה קרוב למדי למקצוע תפיסת הכלבים. תוך דיונים הודיים, מורכבת ל"שביעת רצון כל הצדדים משלחת בת שמונה חברים (ובראשה ניצג משרד-החוץ), המתאימה פחות או יותר גם לדרישות המפתח המפלגתי.

המשלחת יוצאת לדרכה, חוזרת לאחר חודשים כשראשה מסביר לעיתונאים בהתלהבות שהמזימה לגנות את כלבי-ישראל בהצעה שהוגשה מטעם גוש תופסי-הכלבים האסיאתי-אפריקאי הוכשלה (אף על פי שזכתה בתמיכת המשלחת הסובייטית) וכי ישראל נבחרה לאקסקוטיבה של הפרוצדורה הבינלאומית לתפיסת-כלבים. לא מן הנמנע כי הקונגרס הבא של תופסי-הכלבים יתכנס בירושלים.

מעתה מובטחות לו, לראש המשלחת, ארבע נסיעות לשנה לחוץ-לארץ — לשיטות האקסקוטיבה.

★ ★ ★

אירוויה עירונית

מי ששכור, כי תיאור זה אינו אלא כבדיה, אות הוא כי אינו נוהג לעיין באותיות הוערות של מדורי הכלל והפרט בעתונות. במדורים אלה ניתן לגלות, למשל, כי אהרון בקר, איש האיגוד ה"מקצועי", יצא לשיבת חזית איגוד מנהלי העבודה בשחיץ ישב ביישובה זאת שלושה שבועות. לאחר חודשים חזר אותו בקר ונסע לוועידת איגוד העבודה הבינלאומי בשחיץ.

לתחום זה שייכת גם המשלחת של ששת ראשי העיריות והמועצות המקומיות בישראל, לוועידה המוניציפאלית בהאג, אשר זכתה לפירסום רב בשעה ששר-הפנים ישראל בריהודה הביע בקול רם את התנגדותו הנמרצת ליציאתה. אבא חושי, ראש עיריית חיפה, שגם הוא היה צריך לנסוע, ויתר על הנסיעה כמחאה על גודל המשלחת — מעשה יפה לכל הדעות.

בצורה אירוויה ביותר, סיימה המשלחת בשבוע בו הונח על שולחן הכנסת דו"ח מבקר המדינה על הרשויות המקומיות, המונה פגמים ולקויים וסחם בזבוז ושחיתות על כל צעד ושעל. אלא שהארגונים חיים לבנון (תל-אביב), גרשון אגרון (ירושלים), פנחס רשיש (פתח-תקוה), אברהם קריניצי (רמת-גן), בן-ציון מ"כאלי (הרצליה) ומרדכי טורקים (כפר-סבא), לא היו פנויים ללמוד משהו מדו"ח זה.

במקום זה, הוזדוור להאג ללמוד את נושאי הוועידה שהיו: (1) התפשטותם של שיכונים עירוניים על חשבון אדמות חקלאיות (2) צפיפות התחבורה בערים. לא הפריעה להם לצאת לדרך גם עדותו המפורשת של ראש עיריית תל-אביב לשעבר, ישראל רוקח: "בהעדרות אלה אין עושים שום דבר אחר מאשר אכילת סנדוויצ'ים, שתית מיץ ומסיבות קוקטייל. אני יודע זאת כי השתתפתי בכמה מהן."

אוחו תיאור נכון, כמובן, גם לגבי כל שאר הוועידות מסוג זה, שאינן למעשה אלא תוצאה של הסכם אילם בין כל הנוגעים בדבר בעולם, להבטיח לעצמם חופשה נעימה על חשבון ארצותיהם.

תפקידם הראשון של ראשי הערים הוא לנהל את עירם. מי שבחר בתפקיד זה והבוחרים בחרו בו לאותו תפקיד, יודע כי במשך שנות כהונתו לא יוכל לעזוב את שולחן עבודתו מלא הבעיות לטיפול. אולם ראשי הערים במדינת ישראל, סגניהם ועוזריהם חושבים אחרת. כך, למשל, בילה השנה ראש עיריית תל-אביב חיים לבנון את מרבית חציה-השנה הראשון מזוף לתל-אביב, בשליחות המגבית היהודית המאוחדת בדרום-אפריקה ובוועידת ראשי הערים בהאג.

סגן אחר של ראש עיריית תל-אביב, הרב יהודה מאיר אברמוביץ, הוא מומחה בשטח איסוף הכספים לטובת רשת החינוך העצמאי של מפלגתו, אגודת ישראל. גם הוא בילה את

חיים לבנון, ראש עיריית תל-אביב, בשדה התעופה לוד, בלוויית אשתו. נסיעת ראשי ערים ומועצות לחוץ-לארץ היא תופעה שכיחה.

איש הסוכנות, שלמה זלמן שרגאי (שמאל), בשעה שהוא מתכונן לעלות למיטתו, באחת מיציאותיו התכופות לחוץ-לארץ.

לחום זה שייכת גם המשלחת של ששת ראשי העיריות והמועצות המקומיות בישראל, לוועידה המוניציפאלית בהאג, אשר זכתה לפירסום רב בשעה ששר-הפנים ישראל בריהודה הביע בקול רם את התנגדותו הנמרצת ליציאתה. אבא חושי, ראש עיריית חיפה, שגם הוא היה צריך לנסוע, ויתר על הנסיעה כמחאה על גודל המשלחת — מעשה יפה לכל הדעות.

בצורה אירוויה ביותר, סיימה המשלחת בשבוע בו הונח על שולחן הכנסת דו"ח מבקר המדינה על הרשויות המקומיות, המונה פגמים ולקויים וסחם בזבוז ושחיתות על כל צעד ושעל. אלא שהארגונים חיים לבנון (תל-אביב), גרשון אגרון (ירושלים), פנחס רשיש (פתח-תקוה), אברהם קריניצי (רמת-גן), בן-ציון מ"כאלי (הרצליה) ומרדכי טורקים (כפר-סבא), לא היו פנויים ללמוד משהו מדו"ח זה.

במקום זה, הוזדוור להאג ללמוד את נושאי הוועידה שהיו: (1) התפשטותם של שיכונים עירוניים על חשבון אדמות חקלאיות (2) צפיפות התחבורה בערים. לא הפריעה להם לצאת לדרך גם עדותו המפורשת של ראש עיריית תל-אביב לשעבר, ישראל רוקח: "בהעדרות אלה אין עושים שום דבר אחר מאשר אכילת סנדוויצ'ים, שתית מיץ ומסיבות קוקטייל. אני יודע זאת כי השתתפתי בכמה מהן."

אוחו תיאור נכון, כמובן, גם לגבי כל שאר הוועידות מסוג זה, שאינן למעשה אלא תוצאה של הסכם אילם בין כל הנוגעים בדבר בעולם, להבטיח לעצמם חופשה נעימה על חשבון ארצותיהם.

תפקידם הראשון של ראשי הערים הוא לנהל את עירם. מי שבחר בתפקיד זה והבוחרים בחרו בו לאותו תפקיד, יודע כי במשך שנות כהונתו לא יוכל לעזוב את שולחן עבודתו מלא הבעיות לטיפול. אולם ראשי הערים במדינת ישראל, סגניהם ועוזריהם חושבים אחרת. כך, למשל, בילה השנה ראש עיריית תל-אביב חיים לבנון את מרבית חציה-השנה הראשון מזוף לתל-אביב, בשליחות המגבית היהודית המאוחדת בדרום-אפריקה ובוועידת ראשי הערים בהאג.

סגן אחר של ראש עיריית תל-אביב, הרב יהודה מאיר אברמוביץ, הוא מומחה בשטח איסוף הכספים לטובת רשת החינוך העצמאי של מפלגתו, אגודת ישראל. גם הוא בילה את